

Posudok

na dizertačnú prácu Mgr. **Tomáša Tlustého**

„Budování národních organizací YMCA v Československu a Polsku

a jejich přínos rozvoji tělesné kultury v letech 1918 – 1939“

Aktuálnosť zvolenej témy

O aktuálnosti zvolenej témy dizertačnej práce Mgr. Tomáša Tlustého netreba pochybovať. Problematika činnosti organizácie YMCA na našom území bola síce v základných rysoch spracovaná na regionálnej či celoštátnej úrovni niekoľkými autormi (napr. Bureš & Plichta - 1931, Bosák et.al. - 1969, Perútka – 1967, 1980, 1997), avšak takto komplexne, výrazne analyticky, s tak veľkým časovým rozsahom spracovania a k tomu ešte komparatívne s vývojom tejto organizácie v susednom Poľsku dáva predloženej práci zjavne náboj originality a súčasne i aktuálnosti. Naše telovýchovné hnutie sa po roku 1989, resp. po roku 1993 stále hľadá. Výsledky bádania telovýchovných historikov s pred roka 1989 sú často považované za neaktuálne a politicky poplatné bývalému režimu, čím sa pre mnohých zdajú nie dostatočne inšpiratívne pre budovanie nového telovýchovného systému v našich krajinách. Považujem tento prístup za chybný, pretože sa nekompetentne snažíme odrezat' od svojich koreňov a výsledkov práce, ktoré tu naši predkovia zanechali. Jedinú pripomienku v tejto časti mám k rozsahu práce, ktorý si autor stanovil do časového obdobia 1918 – 1939, avšak prácu doplnil ešte o kapitoly 3, 4, 5, 6 a 13, 14, ktoré idú za vymedzený časový rámec, čím neúmerne zväčšil rozsah predloženej práce. Nechcem tvrdiť, že uvedené kapitoly nemajú svoj logický význam pri obsahovej výstavbe predloženej práce, ale idú zjavne nad rámec stanoveného cieľa. Je to však pravdepodobne výsledok poctivej heuristickej práce autora, ktorú nie je možné spochybniť.

Stanovené ciele, úlohy a metódy práce

Autor si stanovil ako hlavný cieľ dizertačnej práce komplexné spracovanie histórie telesnej výchovy a športu v organizácii YMCA v medzivojnovom období v Československu a jej komparáciu s vývojom organizácie YMCA v Poľsku v inkriminovanom období. Súčasne pri stanovení cieľa vymedzil autor oblasti činnosti (vzdelávaciu a duchovnú), ktorým sa autor v predloženej práci nemieni venovať. Akceptujem takéto vymedzenie cieľa, ale následne

musím konštatovať, že označenie „komplexné spracovanie“ nezodpovedá presne obsahovému významu slova. Tu chcem zdôrazniť, že vzdelávacia a duchovná práca aj v YMCA predstavovala veľmi významnú organickú súčasť práce v telovýchovných organizáciách. Je na škodu predloženej práce, že autor sa nezameral aj na tieto oblasti činnosti YMCA a zbytočne mrhal svoje sily na rozpracovanie 6 kapitol, ktoré síce majú svoj poznávací význam v kontinuite vývoja, ale pre komplexné naplnenie cieľa práce majú iba marginálny význam.

Autor rozpracoval naplnenie stanoveného cieľa práce do 6 základných úloh, pričom prvá a posledná úloha sú podľa môjho názoru nadbytočné, mimo časového vymedzenia skúmanej problematiky. Takto zvolenou koncepciou síce autor zväčšil objem práce, ale nie som si istý, či to zvýšilo kvalitu dizertačnej práce.

Metodologicky vychádzal Mgr. Tlustý predovšetkým z analýzy získaných dokumentov archívnych fondov, tlačených dokumentov organizácie YMCA, dobových tlačených dokumentov a literárnych prameňov. V tejto časti si aspirant zaslúži skutočnú, úprimnú pochvalu, pretože preštudované a získané poznatky z archívnych (pôvodných) prameňov hmotnej i nehmotnej povahy jednoznačne svedčia o usilovnosti autora vo fáze heuristiky. Pri vyhodnocovaní získaného materiálu použil Mgr. Tlustý ako základnú metódu komparáciu, čo hlavne pri porovnávaní YMCA v ČSR a Poľsku, ale aj lokálnych organizácií malo svoj nepopierateľný význam. Takýto prístup umožnil autorovi zvýrazniť špecifiká práce tejto organizácie v daných krajinách či regiónoch v závislosti od spoločensko – politického, materiálne – technického i personálneho vývoja. V závislosti od financovania činnosti YMCA v daných krajinách, ale aj regiónov či miestnych združení rozdelil autor danú problematiku do troch etáp, ktoré autor správne definoval na základe dôkladnej analytickej práci. Vzhľadom na množstvo získaných prameňov a poznatkov, ale aj z dôvodu neutopenia sa v ich množstve sa autor správne rozhodol demonštrovať daný vývoj telesnej výchovy a športu v štyroch československých a štyroch poľských miestnych združeníach v medzivojnovom období. Tieto analýzy vykonal Mgr. Tlustý v spojení s príchodom organizácie YMCA do menovaných krajín v závislosti od politického a spoločenského vývoja v inkriminovanom čase. Takúto analýzu bolo potrebné vykonať v závislosti na viacerých časových úsekoch a súčasne i obsahových a organizačných podmienostiach v daných krajinách či regiónoch. Túto neľahkú úlohu zvládol doktorand so ct'ou, čo bolo jednoznačne výsledkom správneho stanovenia metodologického postupu. Vývoj historických udalostí sledoval autor progresívnou metódou logickej časovej postupnosti od doby staršej po dobu novšiu.

Analytický prístup k spracovaniu získaných prameňov a poznatkov vyplynul u autora z nerovnomerného a obsahovo nevyváženého množstva archívnych prameňov. To sa historikom stáva pravidelne i vzhľadom na spracovanosť jednotlivých archívnych fondov. Historik, resp. telovýchovný historik môže stavať plánovaný dom len z takého materiálu, ktorý mu je v danej dobe a na danom mieste k dispozícii. Svoje perepétie pri štúdiu a hľadaní relevantných prameňov autor dostatočne vysvetľuje v časti 2.3.1 Archívne fondy a zbierky. Bohatú mozaiku prameňov dopĺňajú aj písomné spomienky priamych účastníkov historických dejov ako aj bohatá zbierka fotografickej dokumentácie, ktorá dopĺňa a spestruje činnosť organizácie YMCA v jednotlivých mestách v Československu a Poľsku. V neposlednom rade sa autor tejto práce mohol oprieť aj o širokú paletu domácich i zahraničných literárnych prameňov vedeckej, či popularizačnej povahy, ktoré v konečnom dôsledku umožnili autorovi objektivizovať celkový pohľad na telovýchovnú a športovú činnosť YMCA.

Formálne spracovanie dizertačnej práce je na kvalitatívne dobrej úrovni. Autor sa v odvolávaní na pramene drží kritérií spracovania historickej práce s bohatým registrom odvolávania sa na čerpané zdroje, ktoré vhodne dopĺňa dobovými fotografickými dokumentmi. Po stránke jazykovej si neosobujem hodnotiť gramatickú časť práce vzhľadom na skutočnosť, že český jazyk nie je mojim materským jazykom.

Práca vo svojej komplexnosti prináša celý rad nových, dodnes nepublikovaných poznatkov, ktoré autor vhodne skĺbil už so známymi publikovanými poznatkami z tejto oblasti. Predložená dizertačná práca má ambíciu doplniť biele miesta v českej a československej telovýchovnej historiografii a môže sa stať vhodným prameňom i v pedagogickej oblasti pre študentov fakúlt telesnej výchovy a športu, ale aj spolkovéj činnosti na našom území. V komparácii s činnosťou organizácie YMCA v sledovanom historickom období na území Československa a Poľska prináša niekoľko nových poznatkov, ale aj námetov na témy riešenia tejto problematiky do budúcnosti pri skúmaní našich telovýchovných a športových dejín a následnej aplikácie získaných poznatkov do života spoločnosti.

Záverom svojho posudku konštatujem rád, že predložená dizertačná práca Mgr. Tomáša Tlustého vo svojej komplexnosti spracovania i použitými vedeckými metódami spĺňa kritéria podľa predpisov DS a z toho dôvodu navrhujem, po úspešnej obhajobe **udelit'** ašpirantovi titul Ph.D..

Otázky na ašpiranta

- Pri šírení YMCA išlo len o šírenie amerického telovýchovného a športového hnutia alebo sa jednalo aj o ideologický export amerického spôsobu života?
- Autor uvádza, že problémy pri zakladaní YMCA v Poľsku boli len priestorové a finančné. Vzhľadom na postavenie rímsko - katolíckej cirkvi v Poľsku sa nejednalo aj o ideologický boj?
- Prečo sa YMCA ujala tak v ČSR ako aj v Poľsku iba vo veľkých mestách?
- Hádzaná v YMCA – hrala sa česká hádzaná, hádzaná s 11 hráčmi alebo aká?
- Na s. 325 autor uvádza, že krakovská YMCA zakázala v r. 1931 využívanie bazéna židovským plavcom. Prečo? Bol to prejav antisemitizmu?
- Na s. 333 – nech autor vysvetlí, prečo začali plavci krakovskej YMCA prechádzať do konkurenčných klubov.
- Aká bola reakcia telovýchovných, športových a skautských organizácií v ČSR na zakladanie YMCA a aká bola ich prípadná spolupráca.
- S. 490 – v júni 1940 fungovala YMCA na Slovensku (v rámci Slovenského štátu) ako samostatná organizácia Ústredie pre sociálnu a kultúrnu starostlivosť. Autor uvádza, že ÚSAK bol právnym nástupcom YMCA. Prosím vysvetliť tento jav, pretože 5.12.1938 vydala slovenská vláda nariadenie, podľa ktorého boli rozpustené všetky telovýchovné spolky a korporácie a ich majetok prevzala Hlinkova garda, ktorá sa stala na Slovensku jedinou telovýchovnou organizáciou.

Bratislava, 30.3.2016

prof. PhDr. Miroslav BOBRÍK, PhD.

oponent